

zakonov in naredeb za vlade Njegovega Veličanstva tudi oni zaukazi in povelja, ki so se tačas izdala le posameznim uradom na posebna vprašanja, naj si sodni uradi, če bi prišli morebiti v prihodnje do enakih dvojbe, ... dvojbe po le-teh zaukazih sami pojasnijo in odstranijo“.

S tem menda smo dokazali, da je, če manka legitimacije *ad processum*, v vseh slučajih utemeljena ničnost postopanja, na katero je uradoma paziti, — da se mora torej postopanje uradoma razveljaviti in uravnati, kakor to uže določujejo navedeni zakonski propisi.

(Konec prihodnjič)

E.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

III. Ubodline.

Pri ubodlinah nahajamo primerno neznaten ubod,¹⁾ od koder se nadaljuje več ali manj v globočino prodirajoča rana — prebodna cev.²⁾

Ker so té poškodbe pri nas največkrat z nožem storjene, je ubod na koži navadno režast; ostri robovi kožne rane ločijo se namreč polagoma ter se zopet spojijo ostrokotno na obeh koncéh. Sem ter tja, a redkokedaj se pripeti, da ima z nožem storjen ubod zagvozdsto (klinasto) podobo. To se pa zaradi tega tako redko zgodi, ker se pri vsakem nožastem orodji til ostrine³⁾ proti osti (špici) vedno bolj zožuje, tako, da je ost več ali manj dvorezka; kadar je pa enkrat rt⁴⁾ nožev kožo režasto prodrl, podaljša nadalje prodirajoč nož rano samo v jedni meri, druga polovica rane raztegne se pa le začasno in sicer tako dolgo, dokler nož v njej tiči, potem se pa vsled prožnosti kože zopet skrči.

Pri ubodih na koži se torej navadno ne da določiti, kam da je bil brid⁵⁾ in kam da je bil til ostrine obrnen.

¹⁾ *Einstich, Einstichsöffnung.* ²⁾ *Stichkanal.* ³⁾ *Rücken der Schneide.* ⁴⁾ *Messerspitze.* ⁵⁾ *geschärfter Theil der Schneide.*

Ako se je pa nož tudi v kost zaril, nastane zagvozdist (klinast) ubod, ki se povse zлага s presekom noževе ostrine. Pri ubodlinah v lobanjske kosti troskvi se dostikrat steklasta ploskev, istotako odvdzdignejo se radi od zunanje ploskve omejeni robovi rane.

Dolgost uboda se ne ujema vedno povse s širokostjo dotičnega rezila. Navadno je rana (ubod) nekoliko večja, ker skoraj vedno brid ostrine nekoliko podaljša rano takrat, ko nož iz nje potegneš. Včasih, akoprem redkokedaj, je ubod tudi nekoliko krajši, nego širočina noža, s katerim je bil ubod storjen; s topim nožem ali z nožem, ki ima širok til, vtisne ali nategne se namreč med ubodcem koža vsled svoje prožnosti kopičasto¹⁾ in pozneje se zopet skrči, ko odstraniš vplivajoče orodje. Vpliv skrčljivosti prerezane kože na vnanjost uboda treba vedno v poštev jemati. Le-ta kaže se posebno na mestih, na katerih je koža samo rahlo spojena s podlogo, dalje na mestih, na katerih, kakor n. pr. nad sklepi ali na vratu, se koža posebno lahko pregibuje. Na vnanjost uboda vpliva razven skrčljivosti kože tudi smer, v kateri so bila kožna vlakenca vsled ubodca ločena; posledica obeh navedenih faktorjev pa je ta, da so ubodline n. pr. z robatim bodalom storjene, isto tako lahko mnogokotne kakor krožne.

Pomen prebodne ceví je odvisen osobito od globočine; čim globokejša je le-ta, tem češče so združene ž njo poškodbe važnejših delov telesa, večjih žil, telesnih duplin in droba. Širokost preboda hodi zato v poštev, ker je splošno prebod tem neznatnejši, čim tanjše je bilo poškođujoče orodje. To pa velja skoraj brezizjemno samo za celo tanka, iglasta bodala, s katerimi moreš sem ter tja zelo globoko vbosti v važne dupline, v drob in celo v srce, ne da bi nastale pomenljive posledice. No, da pa tudi take ubodline niso brez pomena, učijo nas skušnje, in iglobod v srce,²⁾ ki so ga priporočali včasih pri navidezno umrlih (zamrlih)³⁾, da bi le-ti zopet oživelí, smatrati se nikakor ne more nenevarnim sredstvom.

Ker bodalo, ako je trčilo na trdo podlogo n. pr. na kost, lahko izdrkne, razumno je, da bode smer preboda često različna od prvotne smeri sunka. Ogrodje⁴⁾ ali čeva prodirajoči prebod

¹⁾ *kegelförmig.* ²⁾ *Acupunctur des Herzens.* ³⁾ *Scheintodter.* ⁴⁾ *Thorax, Brustkorb.*

ne spaja se večkrat neposredno z ubodom, in na to se je posebno takrat ozirati, kadar je ob enem več ubodov na ogrodji ali potrebušji¹⁾. Dalje se lahko pripeti, da je rezilo samo dotikalno površje zadelo, in da na to nastane podolgasta, žlebasta rana — prebod —, kateri bi se na prvi hip lahko z ureznino zamenjal. Hofmann videl je ubodec z nožem, ki je med 7. in 8. rebrom v pazdušni črti²⁾ prodril ogrodje, razparal levi vrh prepone³⁾ in spodnji rob levih pljuč, po tem otvoril na zadnji plati srca oba srčna prekata⁴⁾ in srčni pretin⁵⁾, tako, da ni bilo videti na notranjih poškodovanih ustrojih nikjer pravca tega cevastega preboda, marveč opaziti je bilo samo žlebaste ločitve poškodovanih delov.

IV. Streline.

Na strelinah razločujemo vstrelino⁶⁾, to je prva vnanja rana, katero projektil truplu prizadene, na dalje pa pot, katero si dotični projektil v ustrojih naredi, prestrelino⁷⁾. Krogla (oblo) lahko ostane v truplu, in takrat končuje prestrelina slepo, ali je pa predere, in to drugo vnanjo rano imenujemo izstrelino⁸⁾.

Kakovost vstreline odvisna je povsem od daljave, iz katere je priletel projektil.

Pri strelah iz neposredne bližine vpliva razven projektila tudi neposredna sila razpokajočih plinov in plamen užganega smodnika. Obe te sili učinjata to, da je vstrelina skoraj brezizjemno luknjasta (luknji ali rupi podobna) in da je le-tá skoraj vedno večja od dotičnega projektila, tem večja, čim več smodnika je bilo uporabljenega. Pri strelah iz pušk, pištol (samokresov) vidimo torej neprimerno večje — velikanske — vstreline, nego pri strelah iz revolverja.

Vstrelina je povse krožna⁹⁾, kakor bi bila izbita z votlim dletom, ali pa tudi nepravilno natrgana; takšna je bolj pogosto pri strelah iz pušk in samokresov, nego pri strelah iz revolverjev in to posebno na mestih, na katerih je bila koža skoraj neposredno nad kostmi napeta n. pr. na lobanji, na rebrih

¹⁾ *Bauchgegend.* ²⁾ *Axillarlinie.* ³⁾ *Zwerchfell.* ⁴⁾ *Herzkammer.* ⁵⁾ *Septum, Scheidewand.* ⁶⁾ *Eingangöffnung des Projectils, Einschuss.* ⁷⁾ *Schusskanal.* ⁸⁾ *Austrittsöffnung des Projectils, Ausschuss.* ⁹⁾ *kreisförmig.*

i. t. d. V tem hipu, ko namreč projektil kožo prebije, razprostré se zaradi manjšega odpora razpokajoči plini med kožo in trdnejšo kostjo, in na to se koža odloči od podloge in razpoči ali natrga, počenši od prvotne okrogle rane. Istinitost navedenega tolmačenja potrjuje tudi to, ker so robovi isto tako klapasto natrganih kakor krožnih vstrelin skoraj vedno več ali manj izpodmleti, in ker je tu tudi mezdra okajena od smodnika.

Učinek plamena smodnikovega znači se s tem, da je obližje vstreline zakajeno nekaj vsled puha smodnikovega, nekaj vsled vtrošenih na pol sežganih zrn strelnega praha, dalje s tem, da so lasje le-tam opaljeni, oziroma, da so deli obleke sežgani. Razumno je, da je najskrajno obližje vstreline vedno najbolj zakajeno; tudi si lahko misliš, da se le-tó mesto takrat najbolj začrni, kadar orožje na golo telo sprožiš, no pa tudi nasprotno ne bode pogrešati okolo vstreline več ali manj okajenega **pasa**¹⁾, osobito, ako ni bila obleka dotičnika predebela.

Po strelah iz daljave se tem bolj pokaže učinek projektila samega, čim večja je bila daljava, v isti meri pojenjuje tudi učinek vseh drugih gori omenjenih faktorjev. Najprvo izpade neposredni učinek razpokajočih plinov in to tem prej, čim manj je bilo smodnika uporabljenega, torej pri revolverjih prej, nego pri pištolah. Za tem izgine učinek plamena užganega smodnika in to zopet prej pri revolverjih, nego-li pri samokresih, in pri teh zopet prej, nego pri puškah. Tu pa že treba pomisliti, da plamteči ali žareči, na krogli (oblu) obviseli za mašek ali nabitek²⁾ more, osobito pri strelah s puško, opaliti še na precejšnjo daljavo. Na še večjo daljavo se tudi koža nič več ne začrni. Tourdes je našel, če je streljal z navadnim samokresom, na dva metra dalječ, še vtrošena zrnca smodnika, z večjim revolverjem pa isto v daljavi jednega metra; z navadnim revolverjem se je na 40 ctm. daljave še koža začrnila. Jednake učinke zapazil je tudi Hofmann.

Pri večjih daljavah se vpraša samo po projektilu in od le-tega zavisí potem jedino vnanjost vstreline. Splošno učinjajo okrogle svinčenke okrogle (luknjaste) rane, podolgaste (zašiljene) krogle pa pogosto režaste rane, tako da jih je dostikrat težko razločiti od ubodlin. Ako je bil dotični zašiljeni projektil zelo majhen,

¹⁾ Zone. ²⁾ Pfropf.

podobna je včasih vstreline povse neznatni opraski, ki se hitro in brez gnojenja zaceli; notranji ustroji pa so lahko zelo poškodovani, tako da nas dostikrat še le raztelesitev ¹⁾ pouči o pravem vzroku smrti.

Vsled razteznosti in razkolnosti ²⁾ kože je vstreline, s temi ali onimi krogliami provzročena, navadno manjša od projektila. Vzrok temu je le isti, kakor je bil že naveden pri ubodlinah, pri katerih je ubod tudi sem ter tja ožji od ostrine rezila. Oblo (krogla) namreč vtisne kožo v truplo in jo potem še le na vrhu kopičastega vtisa predere, a na to se koža zopet skrči in poravna. Zaradi tega je najti tudi v obsegu vstreline praviloma več ali manj obtolčeno in oguljeno kožo.

Tudi kakovost prestreline odvisna je od daljave, iz katere je strel priletel; ako se je to zgodilo od bližine, vplivajo vsi zgorej navedeni momenti in to tem bolj, ker se razpokajoči plini, zoženi v majhnem prostoru, še z večjo silo razprostirajo, tako da se dostikrat n. pr. cela lobanja razžene; vrhu tega treba n. pr. na lobanji v poštev jemati učinek kostnih drobirjev, kateri, s tolikšno silo odkrhneni, vplivajo skoraj projektilu jednako. Razvidno je torej, da ima podloga prvotno zadetega mesta najvažnejši pomen za te v najskrajniši bližini storjene poškodbe; no prezirati se seveda ne sme tudi množina smodnika, ker učinek vseh teh navedenih faktorjev je ta, da je cela lobanja dostikrat razgnana in da je celo krov ali svod lobanje ³⁾ čisto razprhnen in odtrgan. Revolver razdeva redkokedaj tako zelo, osobito prebije mali žepni revolver, ako ga proti glavi izstreliš, lobanjo samo luknjasto, akoprem tudi tu, počenši od rupe v kosti, lobanja večkrat dobi razpoke.

Streli iz bližine, proti ogrodim naperjeni, razdenejo zelo tudi notranje ustroje, ker tudi tu pridejo že gori navedeni faktorji v poštev; a njihova sila prej opeša, tako da vidimo končno vendar le samo učinek projektila, to je krajšo ali daljšo prestrelino.

Pri streljih iz daljave vpliva na kakovost vstreline samo le projektil, čeravno je tudi v tem slučaju učinek odvisen od svojstva zadetega mesta. Ako je bilo mečje zadeto, nahaja se

¹⁾ Section. ²⁾ Spaltbarkeit. ³⁾ Schädeldach.

več ali manj jednakolika prestrelina, če pa so bile kosti zadete, vplivajo več ali manj s silo v bližnje mečje prodirajoči kostni odcepi na kakovost prestreline.

Mér prestreline se ne strinja zmirom s prvotno merjo strela; kosti namreč odklonijo dostikrat več ali manj projektil; včasih se celo pripeti, da ob njih projektil obleti cele dele telesa. Opaziti je to večkrat na ogrodi, če je projektil na rebro trčil, dalje na lobanji, katero krogla prebije, ki potem drkne ob notranji strani lobanjskih kosti naprej. Tudi tu treba misliti na slučaj, da strel morebiti ni bil sploh naperjen na dotičnika, da se je namreč slučajno krogla kje odbila in tako, od prvotne smeri odklonjena, zadela ponesrečenca.

Projektil tiči navadno na slepem konci prestreline in se dostikrat polagoma poseda, tako da ga najdemo pozneje večkrat na čisto drugem mestu.

Umevno je, da se krogla, priletevska na kost, več ali manj splošči, in to je tudi vzrok, da so vstreline v lobanjskih kosteh skoraj vedno večje od projektila. Hofmann hrani kost lobanjske kosti — temenice —, v kateri prav na rahlo tiči pogáčasto¹⁾ sploščena krogla; pod le-to je v istem premeru vnanja kostna ploskev krožno napočena, steklasta ploskev pa je v še enkrat večjem premeru istoliko odkrhnena.

Dalje tudi se projektil lahko ne le samo splošči, ampak tudi razcepi na več koscev.

Vse take izpremembe projektila imajo veliko važnost v sodno-zdravniškem oziru in le-te dostikrat zelo otežijo odgovor na vprašanje, kak da je bil namreč projektil (je li bila prava kroglasta ali zašiljena krogla, ali sesekan svinec i. t. d.).

Premembo vnanjosti projektila treba tudi takrat v poštev jemati, kadar imamo primerjati n. pr. najdeni projektil z gotovim strelnim orodjem in tako odločiti, ali je bilo mogoče, da je bil ta projektil izstreljen iz tega določenega strelnega orodja.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ *kuchenförmig.*

